

SOSYAL BİLGİLER 5

ZENGİN KÜLTÜRÜMÜZ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜLTÜRÜMÜZ

Konu + Soru + Ders Notu

Zeki DOĞAN – Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Kültür: Bir toplumun tarih boyunca ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin hepsine kültür denir.

✚ **Dil, din, tarih, gelenekler, halk oyunları, el sanatları, türküler, yöresel yemekler, yöresel kıyafetler** vb. kültürü oluşturan unsurlardır.

- ✓ Kültür **toplumlara özgüdür**, bu nedenle her toplumun kültürü bir diğerinden farklıdır.
- ✓ Kültür **süreklidir** ancak zamanla değişikliklere uğrayabilir.
- ✓ Ülkeden ülkeye **kültürel farklılıklar** olduğu gibi, yöreden yöreye bile kültür farklılığı olabilir.

- ✓ **Bölgeden bölgeye kültürel farklılığın olmasında; coğrafi konum, alınan eğitim, yüzey şekilleri, gelenek ve görenekler, iklim ve bitki örtüsü** gibi nedenler etkilidir.

✚ **Yöresel lezzetlerimiz** kültürümüzü oluşturan unsurlardandır. Türk mutfağı, yemek çeşitliliği bakımından dünyanın en zengin mutfaklarından biri olarak kabul edilir. Bu durumun sebebi ilden ile çeşitlilik gösteren yemeklerimizin olmasıdır.

- **Cağ Kebabı – Erzurum**
- **Tantuni – Mersin**
- **Mantı - Kayseri**
- **Künefe – Hatay**
- **Pişmaniye - İzmit**
- **Leblebi - Çorum**
- **Hoşmerim - Balıkesir**

- **Keşkek - Aydın**
- **Kaymak - Afyon**
- **İnegöl Köfte - Bursa**
- **İskender Kebab - Bursa**
- **Otlı Peynir – Van**
- **Şalgam Suyu - Adana**
- **Dondurma - Kahramanmaraş**

✚ **Halk oyunlarımız** kültürümüzü oluşturan unsurlardandır. Halk oyunları; **insanların sosyalleşmesine, kendilerini toplum içinde ifade etmesine, millî birlik ve beraberliklerinin kuvvetlenmesine** önemli katkılar sağlar.

- **Ege’de Zeybek,**
- **Karadeniz’de Horon,**
- **Güneydoğu Anadolu’da Halay,**
- **Trakya’da Hora,**
- **Ankara’da Misket,**
- **Artvin’de Atabarı,**
- **Edirne’de Karşılama,**
- **Erzurum’da Bar,**

✚ **El sanatlarımız** kültürümüzü oluşturan unsurlardandır.

- **Nevşehir – Çömlekçilik**
- **Afyon – Mermercilik**
- **Gaziantep – Bakırcılık**
- **Adıyaman – Kilimcilik**
- **Siirt – Battaniyecilik**
- **Isparta – Halıcılık**
- **Kayseri – Halıcılık**
- **Kütahya – Çinicilik, Porselen**

▲ Çinicilik

▲ Ağaç işleri

▲ Minyatür

▲ Vitray

- ✚ **Bayramlarımız** kültürümüzü oluşturan unsurlardandır.
- ✚ **Dini** ve **milli bayramlarımız** ile **mevsimlik bayramlar**, **milli** birlik ve beraberliğimizi sağlayan önemli kültürel unsurlardandır.

➤ **Ramazan ve Kurban Bayramları dini bayramlarımızdır.**

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı,
- 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik Spor Bayramı,
- 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü,
- 30 Ağustos Zafer Bayramı,
- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı da **milli bayramlarımızdandır.**

○ **Nevruz ve Hıdırellez** ise **mevsimlik bayramlarımızdandır.**

➤ **Nevruz**, her yıl **21 Mart** tarihinde mevsimlik kutlanan bir bayramımızdır. Nevruz Bayramı "**baharın müjdecisi**" olarak bilinir. Nevruz "**yeni gün**" anlamına gelir. Nevruz'un, Anadolu'da ve Orta Asya'da köklü ve zengin bir kültürel geçmişi bulunmaktadır. İnsanlarımız bu bayramda birlik ve beraberlik içinde hareket eder.

➤ **Hıdırellez**, her yıl **6 Mayıs** tarihinde kutlanan mevsimlik bir bayramımızdır. İnsanlar bu bayramı kutlamak için bir araya gelir, oyunlar oynar, yemekler yer ve sohbet eder.

- ✦ **Türkülerimiz** (Neşet Ertaş, Özay Gönlüm),
- ✦ **Fıkralarımız**(Nasreddin Hoca Fıkraları, Temel Fıkraları)
- ✦ **Düğünlerimiz, kına gecelerimiz,**
- ✦ **Askere uğurlamalarımız,**
- ✦ **Geleneksel evlerimiz** (Beypazarı Evleri, Safranbolu Evleri, Amasya Evleri) kültürümüzü oluşturan diğer unsurlardandır.

Ayrıca;

- **Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Nasreddin Hoca** gibi **dünyaca tanınmış ünlü kişiliklerimiz,**
- **Karacaoğlan** (Osmaniye), **Dadaloğlu** (Kayseri) **Pir Sultan Abdal** (Sivas), **Köroğlu** (Bolu), **Neşet Ertaş** (Kırşehir) ve **Özay Gönlüm** (Denizli) gibi **ünlü halk ozanlarımız** vardır.

- ✚ **Gelenek ve Göreneklerimiz** de kültürel unsurlarımızdandır.
- ✚ **Bir toplumun nesilden nesile aktarılan alışkanlıklarına, davranışlarına ve yaşam tarzlarına **gelenek ve görenek** adı verilir.**
- ✚ Gelenek ve görenekler **toplumda birlik ve beraberliğin; huzur ve barış ortamının oluşmasında, sürdürülebilmesinde** de etkilidir.
- ✚ **Yeni doğan bebeği görmeye gitme, asker uğurlama, kız isteme, hasta ziyaret etme, büyüklerin elini öpme, nişan ve düğün merasimleri** yapma gelenek ve göreneklerimiz arasında sayılabilir.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜLTÜRÜMÜZ

- **Kültür, geçmişten günümüze aktarılırken zaman içinde değişimlere uğrayabilir.** Örneğin; geçmişte insanlar sadece haftanın belirli günlerinde kurulan mahalle pazarlarından alışveriş yaparlardı. Günümüzde ise alışveriş yapmak için her zaman açık olan çarşılar ve alışveriş merkezlerine de gidilebilmektedir.
- **Kültürün, değişime uğramasının birçok sebebi vardır. Televizyon, internet, akıllı telefon gibi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması** insanlar arasındaki kültürel etkileşimi hızlandırmakta, bu da kültürel unsurların zamanla değişmesine neden olmaktadır.
- Örneğin; köyde açık alanlarda düğünler artık salonlar gibi kapalı alanlarda yapmaktadır.
- **İnternetin gelişmesi ve yaygınlaşması ile sosyal medyanın devreye girmesi dilimize birçok yabancı kelimenin girmesine neden olmuştur.**

Geçmişten Günümüze Kültürel Unsurların Değişimi ve Sürekliliğine Örnekler

- **Halk oyunları** – Eskiden Zeybek, halay, horon, karşılama vb. oyunlar oynanırdı. Günümüzde bunlara **modern danslar** da eklendi.
- **Gelenekler** – Eskiden bayramlarda aile büyüklerine ve akrabalara gidip bayramlaşıldı. - Günümüzde **telefonda konuşarak veya kısa mesaj yollayarak** da bayramlaşma yapılıyor.
- **Düğünler** – Eskiden evlerin önünde 2-3 gün süren düğünler yapıldı. - Günümüzde **düğün salonlarında** yaklaşık 3-4 saat süren düğünler yapılıyor.

Geçmişten Günümüze Kültürel Unsurların Değişimi ve Sürekliliğine Örnekler

- **Mimari yapı** - Eskiden ahşap, taş veya kerpiçten genelde iki veya üç katlı evler yapılırdı. – Günümüzde **çok katlı betonarme evler** yapılmaktadır.
- **El sanatları** – Eskiden bakırcılık, kalaycılık, semercilik, sepetçilik, çinicilik, yazmacılık vb. el sanatları yapılırdı. – Günümüzde bu sanatlar daha çok **hobi amaçlı** yapılmaktadır.

SORU 1

Ülkemizde halk oyunları bölgelere göre değişiklik gösterir. Aydın'da zeybek oynanırken, Rize'de horon oynanır.

Aşağıdakilerden hangisi, bölgeler arasında farklı halk oyunlarının oynanmasının temel nedenidir?

- A) Nüfus dağılışı
- B) Teknolojik gelişmeler
- C) Kültürel farklılıklar
- D) Eğitim seviyesi

SORU 2

- Bölgeden bölgeye değişen yöresel kıyafetler bulunur.
- Her bölgenin kendine has yemekleri bulunur.
- Askere gidecek gençler törenle uğurlanır.

Yukarıdaki örneklere bakarak ulaşılabilecek en kapsamlı değerlendirme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel değerlerimiz zamanla değişmiştir.
- B) Ülkemiz zengin bir kültüre sahiptir.
- C) Askere gitmek Türklere ait bir özelliktir.
- D) Ülkemizde modern kıyafetler tercih edilir.

SORU 3

Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürüne ait halk oyunlarından değildir?

- A) Zeybek**
- B) Horon**
- C) Halay**
- D) Sirtaki**

SORU 4

Ekonomik faaliyetler ve iklime baęlı olarak ülkemizde bölgeden bölgeye yemek kültürü çeşitlilik göstermektedir.

Ařaęıda verilen, yemek ve bölge eřitirmelerinden hangisi doęrudur?

- A)** Balık – Doğu Anadolu
- B)** Baklava – Marmara
- c)** Zeytinyaęlı – Ege
- D)** Cağ kebabı – Akdeniz

SORU 5

Anne ve babası ile bir tura katılan Kaan'a yediği yemekler çok farklı gelmiştir. İlk defa yediği mısır ekmeğini ise çok beğenmiştir. Bol bol hamsi yiyen Kaan, tur boyunca annesine Adana kebabını çok özlediğini söylemiştir.

Kaan ve ailesi hangi bölgede yaşamaktadır ve hangi bölgeye düzenlenen tura katılmışlardır?

- A) Güneydoğu Anadolu – Ege Bölgesi
- B) Akdeniz Bölgesi – Karadeniz Bölgesi
- C) Doğu Anadolu – Karadeniz Bölgesi
- D) Marmara – Akdeniz Bölgesi

SORU 6

Kültürel değerlerimiz zaman içinde değişikliğe uğrayabilir.

Aşağıdakilerden hangisi, verilen bilgiye örnek gösterilemez?

- A) Birçok geleneksel yemeğin günümüzde yapılıyor olması.
- B) Gazlı içeceklerin ayrandan daha fazla tüketiliyor olması.
- C) Düğünlerde halk oyunu oynanması yerine dans edilmesi.
- D) Gül suyu yerine kolonyanın tercih edilmesi.

SORU 7

Osmanlı Devleti'nde kullanılan mendiller elde işlenerek motiflerle süslenirdi. Önemli yabancı konuklara armağan olarak zengin işlemeli ipek mendiller verilirdi. Günümüzde kumaş mendiller genellikle aksesuar olarak kullanılıyor, ceket ceplerini süslüyor.

Yukarıda verilen metne göre, aşağıdaki değerlendirmelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Kültürün özelliklerinin değişmeden sürdürdüğüne
- B) Zamanla kültürel özelliklerin kullanımının değiştiğine
- C) Başka toplumlarla benzer kültürel öğelerimiz olduğuna
- D) Kumaş mendilin günümüzde eski değerini koruduğuna

CEVAPLAR

1-C 2-B 3-D 4-C 5-B 6-A 7-B

ABONE OLUN

BİZDEN ^{5.} SINIF SOSYAL BİLGİLER

KONU ANLATIMI • ETKİNLİK • SORU BANKASI

ÖĞRENCİNİN “CAN SİMİDİ”

SINAVA
HAZIRLIK

PANİK YOK!

OKULA
YARDIMCI

BİZ
VARIZ!

Akıllı Tahtaya
ZEKA KATTIK!

“AKIL KÜPÜ”
TAHTA

- ETKİLEŞİMLİ SUNULAR
- DİJİTAL DERS NOTLARI
- DİJİTAL OYUNLAR

SADECE BU KİTABA ÖZEL!

ERKAN İSANMAZ
ŞEYHMUS YÜCE
YAVUZ YILDIZ
MURAT SAAT
ZEKİ DOĞAN

- ÖZEL ETKİNLİKLER
- KONU ANLATIMLARI
VE SORULAR
- KAZANIM ÖLÇEN
TEST SORULARI İLE

MEB
KAZANIMLARI

BİZ
SOSYAL BİLGİLER
BİZ YAYINLARI